

La Barcelona del sol naixent

Recentment, una exposició sobre Japó va reunir 8.000 persones al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona en un sol cap de setmana. És una prova més que tot allò relacionat amb aquell país (la cuina, la música o el menjar) aixeca passions.

Caminant pels carrers del centre de Barcelona ens trobem amb un japonès que reparteix *flyers* per a la inauguració d'una exposició fotogràfica. Té uns ulls molt vius i una mirada simpàtica. Ens somriu i ens diu que és l'autor de les fotografies que s'exposen a un bar del barri del Born. El bar, petit i molt a prop de l'església de Santa Maria del Mar, té les parets de pedra completament cobertes amb les fotografies de Shiro Kanosue, que a més de fotògraf es considera artista.

Cien mil lágrimas és un muntatge fotogràfic, un joc de gotes d'aigua que cauen sobre un fons de tonalitats i gammes de grisos diferents que representen les llàgrimes d'un enamorat. En Shiro va arribar a Barcelona fa deu anys i es guanya la vida fent fotos i pintant quadres. Abans havia viscut un quant temps a Sevilla on el va fascinar el *flamenco*.

Hi ha una vintena d'amics que han vingut a veure l'exposició, una barreja de japonesos i catalans que parlen i beuen vi al voltant d'una taula plena de plats de pa amb tomàquet i embotit. El vi és bo i l'ambient, distès. És una improvisada reunió d'intercanvi cultural que l'Anna, una enamorada del Japó que estudia japonès a l'Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona, no s'ha volgut perdre. Té una molt bona relació amb els amics japonesos d'en Shiro i diu que aquests aplecs l'ajuden a superar la dependència de Japó que

CÉSAR ORDÓNEZ

de tant en tant l'agafa. A més, segons que ens explica, a cada reunió, s'hi afegeix sempre algun català nou interessat pel Japó. "És l'única manera de tenir una certa proximitat i una relació directa amb el món nipó i, a més, és molt divertit".

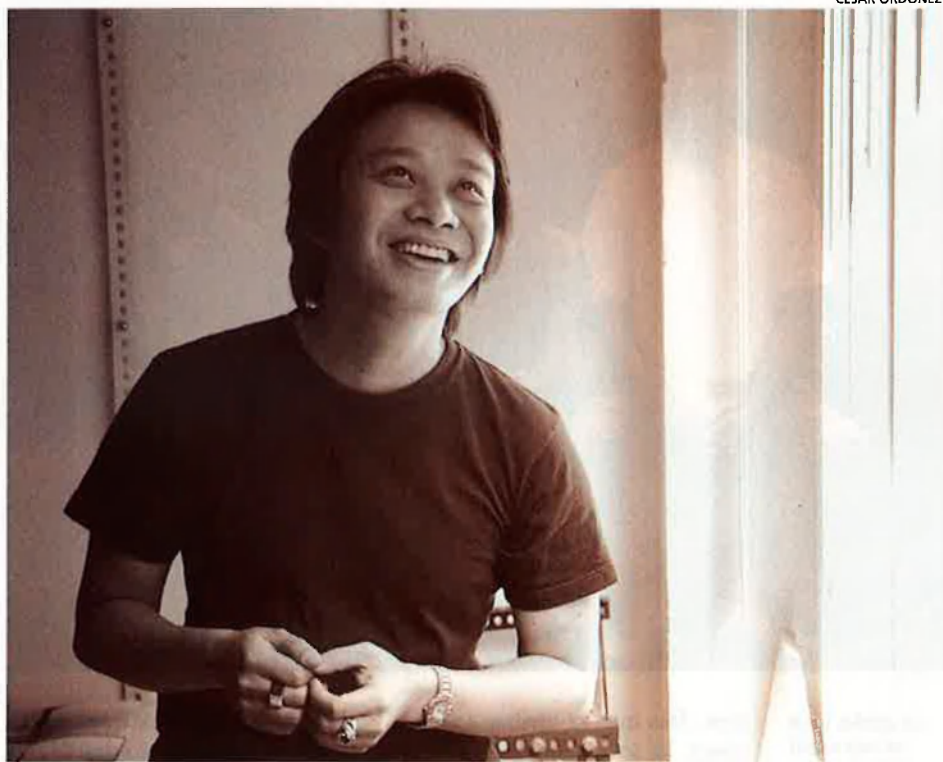
El creixent interès dels barcelo-

nins pel Japó va manifestar-se clarament quan, el mes de juliol, una festa sobre la cultura contemporània del país del sol naixent va reunir més de vuit mil persones en un sol dia. *In2Japan* es va desenvolupar al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), i s'hi podia tro-

bar de tot, des de suixi, karaoke i anuncis japonesos a les fotografies d'en Shiro o documentals sobre els joves japonesos. Toni Sellés, director de l'estudi de disseny gràfic que va organitzar l'esdeveniment, Vasava Artworks, creu que l'èxit de *In2Japan* reflecteix l'interès que hi ha a Barcelona per la cultura contemporània japonesa, un interès normalment adormit, però que si algú el desperta rep una resposta multitudinària immediata. "Aconseguir que més de vuit mil persones visitin el CCCB un dissabte ens ha sorprès, tant a nosaltres—diu Toni Sellés— com als responsables del centre, que mai no havien tingut tant de públic en un dia de cap de setmana".

El Japó és moda. Menjar suixi amb broquets, vestir roba de tall oriental i escoltar música electrònica de disc-jockeys japonesos és seguir l'últim crit. El mosquit de la febre groga s'ha estès, des de les ciutats més avantguardistes del món com Nova York i Londres, que ja fa uns quants anys que van adoptar l'estètica nipona com a símbol de modernitat, i ara ha arribat, com no podia ser altrament, a la ciutat del disseny. L'epidèmia ha començat pels aparadors de les botigues de roba. Colors llampants i gens harmoniosos, roba molt estreta, sandàlies amb sola de canya imitant les *getta* (sabates tradicionals japoneses que es porten amb el quimono) causen furor entre els joves barcelonins. "Tot allò que es portava l'any passat a Tòquio és moda enguany aquí. De mica en mica, Barcelona va escurçant distàncies, i si fa poc temps la moda japonesa trigava dos o tres anys a arribar-hi, ara s'hi presenta en qüestió de mesos".

La moda va ser el primer pas, però de seguida la febre groga es va estendre al menjar i a la música. Aquest darrer any han obert infinitat de bars especialitzats en tastets japonesos. Si els preus no hi són gens cars, en molts la qualitat del menjar tampoc no hi és excepcional. Són bars japonesos

exclusivament pensats de cara al negoci i que s'han adaptat completament al paladar i a les preferències del públic d'aquí.

L'element de la cultura contemporània japonesa que sacseja més a fons Barcelona és la música

En un petit pis de l'Eixample, la senyora Yamashita ha reunit més de deu mil llibres i còmics japonesos.

ca. Els disc-jockeys i els grups de pop nipons s'imposen al mercat discogràfic europeu i hi marquen la pauta. Si els millors instruments del món per a compondre música electrònica duen l'estampa *made in Japan*, també hi ha un excèrcit de músics nipons (D. J. Krush, UFO, Boom Boom

Satellites o Fantastic Plastic Machine) amb idees i ganes d'experimentar nous ritmes. Tots van traspasar les fronteres del seu país fa relativament pocs anys i han arribat al nostre aquests dos anys darrers. Ara sonen als pubs i a les sales més modernes de Barcelona.

En Shiro es mira tot aquest interès sobtat pel seu país amb un cert escepticisme, perquè quan ell va arribar a Catalunya, ara fa deu anys, la gent menystenia els japonesos: "Ens consideraven una societat primitiva i molt pobre. La gent es pensava que les noies anaven amb quimono pels carrers i que encara hi havia samurais. Hi havia un gran desconeixement i un cert menyspreu del Japó, i ara és tot el revés".

Abans d'esbombar-se la dèria del Japó, la comunitat japonesa ja feia prop de vint anys que s'havia establert i organitzat a Barcelona, i havia lluitat sempre per promoure la cultura del seu país. La senyora Yamashita té uns quants negocis a Barcelona, des de restaurants a empreses que es dediquen a la importació i exportació, i és la fundadora de la Biblioteca Japonesa de Barce-

Shiro és artista plàstic i es mira l'actual dèria pel Japó amb escepticisme: "Fa deu anys la gent menystenia els japonesos i ara, és tot el contrari".

CÉSAR ORDÓNEZ

La Junko amb el seu marit Rafa, la seva filla Natsumi i el seu fill Yukio. Junko creu que, ara, els barcelonins coneixen molt millor el Japó que fa vint anys.

lona. Des que va arribar a Catalunya, la seva intenció ha estat sempre de crear espais culturals en els quals japonesos i catalans poguessin compartir vivències i experiències. En un piset de l'Eixample de Barcelona, la senyora Yamashita ha reunit, amb els anys, més de deu mil llibres

i *manga* en japonès i centenars de vídeos, i ha transformat el seu somni en la biblioteca amb el nombre de llibres en japonès més alt de tot Barcelona. No n'hi ha cap de comprat, la majoria són cedits, i un grup de voluntaris s'encarrega de classificar-los i ordenar-los. "Això és

una mena d'ONG cultural, és un centre de reunió que permet l'intercanvi cultural entre japonesos i catalans. Ho fem de manera totalment altruista, sense ànim de lucre, i és sorprenent de veure que cada dia hi ve gent nova que s'assabenta, per vies diferents, que existeix aquesta biblioteca", comenta.

Aquest espai s'ha convertit en un punt d'aplec dels estudiants japonesos i catalans que, el dissabte al matí, s'hi reuneixen per fer-hi intercanvi d'idiomes. En Takeo i la Sílvia es van conèixer entre els llibres d'aquesta biblioteca i ara són parella. Són dos dels voluntaris que ajuden la senyora Yamashita a netejar i ordenar el petit espai de què disposen. Els prestatges plens de llibres cobreixen les parets de les tres cambres del pis i ara el maldecap és de fer lloc als llibres que continuen arribant-hi. "Estic molt orgullosa i satisfeta del petit club social que s'ha creat entorn de la biblioteca - diu Yamashita-, cosa que hem aconseguit sense gens d'ajut institucional ni subvencions públiques. Ha estat possible gràcies a l'esforç

Aprendre japonès a Barcelona

Els principals centres de Barcelona que ensenyen el japonès, com la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i l'Escola Oficial d'Idiomes (EOI), han experimentat un augment molt significatiu de matrícules en els darrers anys. El senyor Junichi, professor de l'EOI, comenta que enguany el centre té dos-cents alumnes de japonès matriculats; tots amb moltes energies i il·lusió però, amb poques ganes de treballar: "Volen aprendre japonès perquè és una llengua exòtica, però no estan disposats a estudiar ni a sacrificar-se. No sé si ho fan per la moda, però el cas és que no saben gaire bé per què han triat el japonès".

Estudiar la llengua d'un país és una de les maneres més directes d'acostar-se a la seva societat i de comprendre-la millor. En el cas del japonès, és imprescindible de dominar-ne els registres, que s'utilitzen segons l'interlocutor, si hom vol establir una comunicació mínimament fluida. I el cas és que hi ha tot de factors que condicionen el registre adequat. Si el més important és l'estatut social dels interlocutors, el sexe també hi pesa molt. Per exemple, un noi no fa pas servir la mateixa paraula per dir "jo" (que seria

boku) que una noia (que diria *watashi*). La necessitat de marcar la diferència de sexe a través de la llengua és un reflex de la importància d'aquest factor en el repartiment dels rols socials.

Seguir els patrons de comunicació establerts permet que la comunicació sigui fàcil, fluida i totalment previsible, com si es tractés del guió d'un film.

Per promoure, precisament, l'estudi del japonès el consolat d'aquell país a Barcelona (en col·laboració amb les principals empreses japoneses de la ciutat) convoca des de fa uns anys un concurs d'oratoría amb un atractiu premi: un viatge d'un mes al Japó. Hi ha categories, segons el nivell i el temps dedicat a l'estudi de la llengua, però el fi és el mateix en totes: fer un parlament de cinc minuts en japonès davant un auditori ple de nadius. Segons explica una professora de japonès, el jurat és format per "Senyors de cinquanta anys -al Japó en diem *ojisan*-, convencionals i tradicionals, que veuen amb mals ulls la improvisació i l'originalitat. Un bon discurs és, per ells, el que es basa en paraules i que té el to apropiat; el que segueix les normes bàsiques de la comunicació." L. F.

personal de gent que creia en el projecte”.

A Sant Cugat del Vallès, va construir-s'hi fa deu anys el col·legi japonès. Es tracta també d'una iniciativa privada, però l'objectiu és totalment diferent del de la biblioteca japonesa. No es tracta de fomentar la unió i l'intercanvi cultural, sinó d'escolaritzar la mainada japonesa que, pels motius que sigui, ha de passar una temporada a Barcelona. Enguany hi ha dos-cents infants matriculats, la majoria fills d'importants directius de les multinacionals japoneses amb sucursal a Barcelona. Aquest col·legi segueix el sistema educatiu japonès i, amb l'excepció de les classes de llengua espanyola, tota la resta és en japonès. L'objectiu d'aquesta escola no és la integració cultural, més aviat al revés, pretén que els nens japonesos que arriben a Barcelona se sentin com a casa i que quan tornin al Japó puguin continuar els estudis amb normalitat. Hi ha un tòpic molt estès, segons el qual hi ha molts executius que després de viure un quant temps al nostre país no volen tornar al Japó. En la majoria dels casos això no és gens cert. Les famílies que formen la comunitat japonesa nòmada de Barcelona, anhelan generalment de tornar-se'n a casa i recuperar la quotidianitat. La Junko treballa en una multinacional japonesa a Barcelona i cada any coneix famílies que es troben en aquesta situació i no les enveja gens. El seu cas és totalment diferent, viu des de fa disset anys a Sant Quirze del Vallès amb el seu marit Rafa, un creatiu publicitari català, i els seus dos fills, la Natsumi, de quinze anys, i el Yukio, de tretze. Tots dos tenen noms i ulls nipons però parlen català com tothom i xampurregen una mica el japonès, encara que l'entenen millor que no el parlen. El pare ens explica que tot i els trets orientals, mai no han tingut cap dificultat d'identitat, perquè tenen molt assumides totes dues arrels. “Són perfectament conscients d'on vénen i, a més, els entusias-

ma tot allò que és japonès: el menjar, la llengua...” La Junko ens explica, mig de debò mig de per riure, que les diferències culturals es noten quan conviden a dinar els amics perquè es neguen a tastar res; “diuen que és un menjar molt estrany”.

La Junko recorda que quan va venir per primera vegada a casa nostra molta gent no sabia exactament on parava el Japó i es confonien amb la Xina o les Filipines. “Per això –diu– és molt positiu que ara, vint anys després i a la mateixa ciutat, es parli tant del Japó i hi sigui moda. És impressionant”.

Quan la Junko mira el Japó contemporani, amb la fredor i la serenitat de pensament que atorga la distància, veu un país desconegut on tot va tan de pressa que esdevé incontrolable: “Tot s'hi mou per modes fugaces, impossibles de pair –explica–, que canvien els hàbits de la gent i que han transformat el país en un lloc ja em resulta desconegut”. Ens sobta haver sentit dos dies abans, a l'exposició fotogràfica organitzada per en Shiro, la mateixa reflexió sobre el Japó feta per Yuri Fukuhara, una jove fotògrafa que viu a Barcelona fa sis anys. De moment no s'hi guanya la vida, amb la seva professió, però no dóna pas la batalla per perduda, encara que per ara treballi esporàdicament de traductora per als periodistes japonesos que vénen a cobrir esdeveniments esportius. Ara s'hi troba molt a pler, a Barcelona, però recorda que al començament topava amb el català perquè no entenia res i encara que la gent es posava a parlar en castellà quan ella hi era –explica–, al cap de cinc minuts ja havien canviat tots un altre cop al català sense adonar-se'n. “Em va costar d'entendre que el català és un idioma diferent del castellà”. No pensa pas tornar-se'n al Japó perquè aquí se sent més lliure per fer allò que li agrada sense sentir-se observada. “Al Japó la comunicació és més fàcil perquè domino l'idioma, però hi ha molta pressió social, sobretot si et dediques a una professió

poc convencional, com és el meu cas”. És conscient de la febre groga que acapara Barcelona i li agrada perquè creu que encara hi ha molts tòpics falsos sobre la societat japonesa. Un dels més coneguts és el dels turistes que amb la càmera de fer fotos a la mà, la gorra al cap i les ulleres de sol segueixen la banderola vermella del guia pels monuments d'en Gaudí i les botigues de roba més cares de la ciutat. Quan Yuri camina per Barcelona i se'ls troba diu que li fan força llàstima perquè mai no coneixeran la bellesa real del país: “Europa s'ha de viure, no és un lloc que es pugui visitar a corre-cuita”.

Yuri Fukuhara és fotògrafa i diu que aquí se sent més lliure que al Japó: “Allà hi ha molta pressió social, sobretot si et dediques a una professió poc convencional.”

Laura Folguera